

Teamgids taal

WIJZER IN HET CURRICULUM

Agenda bijeenkomst 3

DE BASISVAARDIGHEDEN
IN KAART BRENGEN

Verantwoording

2024 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteurs:

Inge Jansen, Jaccoline Klein en Liesbeth Pennewaard

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN

1.8094.872

Agenda bijeenkomst 3

In de eerste bijeenkomst heb je met je team naar tien richtinggevende uitspraken van experts gekeken. Vervolgens heb je leren werken met het curriculaire spinnenweb. Het spinnenweb heb je ingevuld met als opbrengst een helder overzicht van je huidige taalonderwijs. Hiermee heb je zicht op je taalcurriculum. Dat is van waarde in gesprekken met het hele team, het MT, je bestuur of de inspectie. Je hebt je ook verdiept in een of twee uitspraken van experts en je hebt je leerlingen geïnterviewd. Dan is het nu tijd om alles bij elkaar te brengen.

1. Het verhaal van de leerlingen verdient ook een plek

(20 minuten)

Heb je goede gesprekken gevoerd met je leerlingen? En wat neem je hier nu uit mee? Pak de vier ingevulde kaarten – bijlage 15 – er maar bij.

Ga even in tweetallen bij elkaar zitten en bespreek welke zinnen of zinsdelen je echt wilt meenemen. Markeer deze. Deze liggen straks op het kleed.

Kijk daarna hoeveel gemarkeerde tekst je hebt. Is het te overzien? Verzamel dan de gemarkeerde tekst van alle teamleden op een lege set kaarten. Is het teveel om over te schrijven? Kijk dan wat handig is. Je legt alle kaarten straks op het spinnenweb.

Bespreek de opbrengst nu met elkaar in een gespreksronde: vormt het een mooi geheel of spreken de kaarten elkaar tegen? Als je iets wilt bijstellen kan dat natuurlijk.

2. Alle bewijstukken verzamelen en meer

(10 minuten)

Misschien was je ons al voor en lag het kleed al klaar met alle bewijsstukken van je uitgevoerde onderwijs. Zo niet, dan is het daar nu tijd voor. Gelukkig heb je de foto's nog. Plaats aan het uiteinde van alle draden de bewijsstukken van wat je nu doet, je uitgevoerde onderwijs.

Dan leg je in het midden de expertuitspraak – bijlage 6 – plus de teamkaarten – bijlage 13. Nu nog de kaarten met het verhaal van je leerlingen. Die leg je er ook bij. Wie maakt een foto?

Even terug naar waar je met je team mee bezig bent. Je hebt met je team en met het spinnenweb het onderwijs dat je uitvoert én het onderwijs dat je beoogt in kaart gebracht. Het onderwijs dat je uitvoert ligt in de buitenste vakken. Het onderwijs dat je beoogt – waar je naartoe wilt – ligt in het midden.

Je bent klaar voor het vervolg. Je neemt nu eerst een duik in rijke teksten en je komt tot inspirerende leeractiviteiten.

Je kan natuurlijk je eigen gekozen uitspraak er gelijk in het midden bijleggen. Maar je kan er ook voor kiezen om nog even te wachten en het proces na afloop zelf nog een keer doorlopen. Het meeste werk is gedaan en je weet dan ook hoe het werkt, want de werkwijze is hetzelfde.

3. Rijke teksten: de basis voor goed taalonderwijs

(10 minuten)

Voordat je verder gaat, maak je eerst een uitstapje naar rijke teksten met een beetje theorie. Want rijke teksten vormen de basis voor goed taalonderwijs. Lees je mee?

De basis van een taalleeractiviteit is een rijke tekst. Dat zijn, om maar gelijk een misverstand uit de wereld te helpen, geschreven, maar ook gesproken uitdagende en verrassende teksten. Ze zijn authentiek en maken je leerlingen nieuwsgierig. Ze nodigen uit om over te praten en te denken. Ze zijn ook met aandacht en vakmanschap geschreven. Ze bieden ruimte om op te gaan in een andere wereld en de schrijver wil echt een boodschap overbrengen.

Het taalgebruik en de zinslengte is gevarieerd en zo min mogelijk vereenvoudigd. Er zijn verbanden tussen de verschillende onderdelen van de tekst en ook tussen alinea's. Denk ook aan abstract en figuurlijk taalgebruik. En de illustraties bij de tekst ondersteunen de tekst (van Koeven en Smits, 2020).

Waar kun je ze vinden, deze rijke teksten? Maak met elkaar een lijst van mogelijke bronnen en cluster ze als dat nodig is. Wil je weten welke ideeën wij hebben? Kijk dan in bijlage 16 en vul dit overzicht aan.

Al deze informatie heeft een landingsplek nodig. Je onthoudt niet alles in een keer. Daarom vind je in bijlage 17 kenmerken van rijke teksten. Handig om op je bureau te leggen, dan heb je ze in beeld.

Leg een kopie van de kenmerken van rijke teksten in het midden op de draad bronnen & leermaterialen: *waarmee leren zij?*

4. Hoe nu verder?

(30 minuten)

Je weet inmiddels dat rijke teksten de basis van goed taalonderwijs vormen. En dus uitgangspunt zijn bij de leeractiviteiten die vaardigheden verbinden.

Maar wat nu? Hoe zorg je ervoor dat wat je beoogt een plek krijgt in je lespraktijk? Het antwoord is dat je je uitgevoerde onderwijs per draad bekijkt en daar waar nodig aanpast. Maar let wel op dat er geen spanning op de draden onderling komt te staan.

We lopen wat draden langs. Volg je even?

1. Vanuit het midden van het spinnenweb kijk je naar de leerdoelen - *waarheen leren zij?* Dat zijn de kerndoelen of de doelen die jij of de methode daarvan hebben afgeleid. De kerndoelen zijn een gegeven. Zo lang er nog geen nieuwe kerndoelen zijn, verandert dit niet. Het kan wel zijn dat je na vandaag de afgeleide doelen aanpast, of misschien wel schooleigen doelen eraan toevoegt.

Wist je dat de kerndoelen geactualiseerd worden? Op het [platform actualisatie kerndoelen Nederlands](#) lees je meer over de laatste stand van zaken.

2. Dan kijk je vanuit het midden naar de draad leeractiviteiten. Daar vind je de grootste veranderingen. Het gaat dan om leeractiviteiten gebaseerd op rijke teksten die vaardigheden verbinden en passen bij wat je beoogt. Je vindt voorbeelden hiervan in bijlage 18. Selecteer er een aantal en geef ze een plek in het midden van de draad leeractiviteiten. Hoe je tot een selectie komt, lees je in de bijlage.

Heb je gezien dat deze voorbeelden leerlingen ruimte geven voor creatieve inbreng en meer autonomie?

Als er ruimte is voor eigen inbreng ervaren leerlingen autonomie: het gevoel dat ze zelf meer aan het roer staan van hun leerproces. Dit kan op kleine schaal zijn, bijvoorbeeld bij het kiezen van een onderwerp voor een opdracht. Of geef ze de keuze uit drie opdrachten bij een zelfgekozen gedicht. Autonomie is een van de drie basisbehoeften voor motivatie: competentie, autonomie en verbondenheid. Wil je hier meer over lezen, kijk dan eens naar de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci (2000)¹.

3. Liggen alle geadopteerde leeractiviteiten op het kleed? Dan is het tijd voor een gespreksronde: hoe verhouden deze leeractiviteiten zich tot de leeractiviteiten die je in je huidige lespraktijk uitvoert?

Bespreek ook in hoeverre rijke teksten voorkomen in je leermaterialen.

4. We gaan ervan uit dat je wilt doorgaan op de ingeslagen weg. Volg dan via het midden - wat je beoogt - de draad naar toetsing. Wat betekenen rijke teksten en leeractiviteiten die vaardigheden verbinden voor het evalueren van het leren van je leerlingen? Werk je formatief en richt je je op feedback, of wil je het werk beoordelen? En wat is er dan nodig bij je keuze? Schrijf de antwoorden op een geeltje en plak ze in het midden op de draad toetsing.

Dit vraagt ook om een gespreksronde: hoe verhoudt de keuze voor evalueren zich tot het toetsen, zoals je dat in je huidige lespraktijk uitvoert? En als je het anders wilt: wat is er dan nodig?

Je bent nu bijna aan het einde van de Teamgids. Even een pas op de plaats met daarna nog één stap te gaan.

5. Waar sta je met je team?

(10 minuten)

Je hebt ingezoomd op wat je beoogt, dat ligt in het midden en je hebt drie draden samen verkend, ontdekt wat nodig is en dat op elkaar afgestemd:

1. taaldoelen
2. leeractiviteiten op basis van samenhang tussen vaardigheden
3. toetsing/evaluatie van vaardigheden in samenhang

Onder dit alles liggen de rijke teksten die de bron zijn voor je leeractiviteiten.

Het is belangrijk om in ieder geval toetsing en leeractiviteiten op schoolniveau goed af te stemmen op de leerdoelen. Dat noemen we constructieve afstemming. Wil je meer weten over constructieve afstemming en toetsing, neem dan een kijkje bij dit [thema](#).

Als team sta je nu voor een keuze: ga je werk maken van vaardigheden in samenhang - je hebt deze uitspraak tenslotte niet zelf gekozen - of doorloop je hetzelfde proces nog eens met je eigen gekozen uitspraak?

Het is tijd om deze vragen samen te beantwoorden. In bijlage 19 staat een opdracht klaar.

En? Ga je met je team verder? En met welke uitspraak?

Bekijk dan opnieuw, via het midden van het spinnenweb, de overige draden en bepaal samen welke aanpassingen nodig zijn. Het kan zijn dat je erachter komt dat mondelinge taalvaardigheid steviger bij de inhouden een plek krijgt, of dat

schrijfvaardigheid vaker op het rooster komt te staan. Wie weet laat je je leerlingen nu vaker in groepjes in gesprek gaan over een mooi rijk onderwerp, en laat je ze daarna in de groep terugkoppelen wat ze besproken hebben. Wie heeft goede ideeën voor een rijke leeromgeving? Zie je het al voor je: een lokaal met een leeshoek, gedichten op het raam, een gouden kastje met het boek van de week, posters met opbrengsten van leerlingen,

6. Nu nog plannen maken

(10 minuten)

Je hebt verkend hoe je onderwijs ervoor staat, je weet waar je naartoe wilt en hoe je bij elke draad onderzoekt wat dat betekent. Je hebt de middelen in handen om het verder uit te werken.

Het is nu nog een kwestie van goed plannen. Wie doet wat, wanneer en hoe houd je elkaar scherp en op de hoogte. Denk je ook aan hoe je gaat evalueren?

Deze afspraken kun je vandaag al maken:

1. Wie prikt de datum voor een volgend overleg?
2. Welk tweetal werkt welke draad voorbeeldmatig uit?
3. Wie maakt de mappenstructuur voor de opbrengsten?
4. Wie houdt overzicht op het resultaat?
5. Hoe betrek je al je collega's erbij?
6. Wie prikt de datum voor de evaluatie?

Houd het wel behapbaar en overzichtelijk. Doe niet teveel tegelijk. Het belangrijkste is om de ontwikkeling van je taalonderwijs gaande te houden. Blijf met elkaar in gesprek en in beweging.

7. Kun je er geen genoeg van krijgen?

Nog een laatste agendapunt voor wie meer wil lezen over de laatste ontwikkelingen in taalonderwijs.

Om te kijken

Wil je je verder verdiepen in rijke teksten? Bekijk het [webinar](#) van Heleen Buhrs van de Alan Turingschool in Amsterdam. Hierin vertelt ze hoe scholen leerlingen aan het lezen krijgen.

Om te luisteren

Weten hoe je als school gezamenlijk kunt werken aan effectief leesonderwijs? Beluister dan deze [Tijpcast](#).

Om te lezen

Wil je meer lezen over de achtergrond van rijke teksten, hoe je ermee werkt in de klas en hoe je zwakke lezers ondersteunt met rijke teksten? Kijk dan op [Lezeninhetpo.nl](#).

Overzicht van de benodigdheden

Bewaak jij de agenda?

Dan ben jij de persoon die de bijeenkomsten voorbereidt. Verder zorg je dat:

- je drie bijeenkomsten van anderhalf tot twee uur organiseert met drie weken ertussen om de praktijkopdracht te kunnen uitvoeren;
- alle bijlagen van de agenda bij de hand zijn tijdens de bijeenkomst zoals beschreven.

Agendapunten bijeenkomst 2	Duur	Doel	Bijlagen
1. <i>Het verhaal van de leerlingen verdient ook een plek</i>	20 min	In kaart brengen hoe leerlingen het onderwijs ervaren.	De vier kaarten van bijlage 15 ingevuld
2. <i>Alle bewijsstukken verzamelen en meer</i>	10 min	Inzicht krijgen in hoe je leerplan uitgevoerd wordt.	Alle bewijsstukken van je huidige onderwijs, de uitspraak, de teamkaarten en de leerlingopbrengsten
3. <i>Rijke teksten: de basis voor goed taalonderwijs</i>	15 min	Informereren	Bijlage 16: 1 x printen p.p.
4. <i>Hoe nu verder?</i>	30 min	Hoe werk je eraan dat wat we beogen een plek vindt in onze lespraktijk?	Bijlage 17: 1 x printen p.p.
5. <i>Waar sta je met je team?</i>	10 min	Nemen van teambesluit: welke expertuitspraak werk je uit?	Bijlage 18: 1 x printen
6. <i>Nu nog plannen</i>	5 min	Maken van afspraken	Bijlage 19: 1 x printen

¹ Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2002). Overview of self-determination theory: An organismic dialectical perspective. In E. L. Deci & R. M. Ryan (Eds.), Handbook of Self-Determination Research (pp. 3-34). Rochester, NY: University of Rochester Press.